

ИВАН НЕГРИШОРАЦ

Огледала Ока Недремана

 Laguna 

 Фондација
Група север

Београд – Нови Сад
2019

Copyright © 2019, Иван Негришорац

Copyright © 2019, овог издања Лагуна

Copyright © 2019, овог издања Фондација Група север

„С обзиром да је ово путописни роман, текстове треба читати с радошћу и тугом, с игривом нехајношћу и пуном сабраношћу, али и с енергијом слагања и противљења, будне контемплације и жестоке акције.“

(Из коментара једног анонимног доушника)

Садржај

<i>Мрва свейлосѝи</i>	
Од немила до недрага	15
Светлост у Вишеграду	16
Шарганске осмице. Тунел бр. 49	18
Плач за мртвим песницима. Прах, по европским шумама и горама	20
Јуродиви песник. Награда с небеса	22
<i>Весели хибриси</i>	
Телевизијски ентузијазам. Фејсбук је мајка знања . . .	27
Аполонова победа над Питоном. Златне стреле, праменови косе и нежна лира	29
Аполонови јади, искупљење греха. Нека светлост пева	31
Границе мог света. Хибрис. Веселе Аполонове поворке	33
На раскрсници, камени стубови. Свукуд Хермесове главе	35

Летњи дан у Делфима. Тиња вечни пламен	37
Казивање о томе како се млади Платон закleo да трагедије више писати неће	39

На далеке њуше

Лебдећи, у облацима, понад Кијевско-печерске лавре. Поруке свакоме и никоме	45
У Ермитажу уточиште нађох. Бронзани коњаник joш јаше. Исакијевски сабор	48
У московској цркви Троицко-Гољенишчевој. Песник у молитви	51
Шврћа у кавезу. Авион се тресе и пропада, високо негде, у облацима	53
Алба за бисерику Светог Николе у Куртеа де Арђешу	55
У Темишвару, на обали Бегеја	57
У Острогону. Молитва патријарху Арсенију Чарнојевићу. Невидљива црква	59

Члан хора

Сунчано јутро у Мартину. Хор птица, изненада	63
Усред поља, под сињим небом. Црква свете Маргите Антиохијске	66
Од Карловог моста до Храдчана. У катедрали св. Вита и синајској пећини	68
Градина крај Мораве. Фолклорна група игра и пева .	70
Матијаш Чак, Тренчански. Поглед с тврђаве	73
У Ходоњину. Помен за Масарика	76
Závožná Poruba. Спавај, спавај, песниче	78

<i>Облаци и њејео</i>	
Пепео понад Помпеје	83
Ајфелов торањ, година 1889. Рођење модерне	
Европе из духа конструктивистичког лудила	86
1. Чудо за вечија времена	86
2. Посмртна њризнања	88
3. Ко одлази, ко долази?	92
У музеју Клода Монеа. Читав живот. Шетње по	
Кроасију	97
Овер сир Оаз, на гробу Ван Гога. До последње	
капи крви	100
Нешто се догодило у катедрали Сент Андре у	
Бордоу	102
Облаци понад Гран Палеа	105
Огледала Ока Недремана. Плач над Хиландаром	
и Нотрдамом	107

Ваздушни удари

Разговор са самим собом, у авиону Air Canada.	
Једнога дана, постају само бели, ваздушни	
грумен	111
University of Toronto, Bahen Centre Auditorium.	
Култура и проблем идентитета	113
1. Присјуйне њезе	113
2. Шейња камјусом	114
3. Неколико дана касније, мобилни њелефон	115
Лаганом вођњом, колима. Село где живе потомци	
Ирокеза. Киша само што није	117
1. Тајије, њриче	117

2. <i>Обреди, бизнис</i>	118
У разговору с Великим кањоном Колорада, жаркога лета 1985. Аризона дрема	121
Доручак у Сакраменту. Портрет с Рејмондом Карвером, без смрти	123
Song of Myself and Yourself. Идеалисти и трансценденталисти	127
Писмо љубезно Хенрију Дејвиду Тороу и Ралфу Валду Емерсону написано маја 2019. и послато у Конкорд, у Масачусету, с надом да ће стићи до краја маја 1849. године	129
1. <i>Уводно слово</i>	129
2. <i>Нема ірешке</i>	130
3. <i>Право вејџа</i>	131
 <i>Тамна свейлосї</i>	
У авиону „Јосиф Бродски“, летећи за Пекинг, августа 2009.	137
Човече, на твојој кинеској лобањи препознајем делту Дунава или, можда, Амазона	139
Суза незнаног песника из доба династије Танг. Трактат против дворских списатеља	142
Анонимни стражар, на Великом зиду, осећа дим монголских хорди	144
Нејаки цар Пу Ву, загледан у ситни рељеф под прозором Палате узвишене хармоније	147
У тихом разговору са страдалном браћом Ли Тај Поом и Ту Фуом. Моја мртва супруга живе ми мисли шапуће	149

У Пекингу, жарког лета 2009. У будистичком и конфучијанском храму	152
--	-----

Умивање душе

Свети Сава и Џелалудин Руми. Тамо, где звезде блистају, усред најцрње ноћи	157
Из које таме допире ова светлост?	159
Празно место. Гужва на Сајму књига у Техерану . . .	161
Мирно, празнично поподне у Техерану. Изгубљени рукопис	163
У Имамовој џамији, у Исфахану. Печати на души . .	165
Кнез Божидар Карађорђевић сећа се свог боравка у Бомбају, л.г. 1896. Парси на путу ватре. Куле тишине	167
1. <i>Видео сам вајру на лицима</i>	167
2. <i>Има неки јасйреб</i>	168
3. <i>Бар йламичак, бар жишка</i>	169
Чежња за Индијом. Понорница Сарасвати. Не, не, Бог није мртав!	171
1. <i>Сузе бојова</i>	171
2. <i>Река која йонире</i>	172
3. <i>У шйа се йо уливамо</i>	172

Кад Сибиле шајућу

Жалбе архитекте Динократа на Александра Великог	177
Понекад видим тамна испарења. Сибиле шапућу . .	179
Глуво доба, светлост воштанице. Сибилинске отварају се књиге	181

Један анонимни гледалац гладијаторских борби, затечен у гужви, у театру муниципалног града Стобија, године 213. н.е., премеће мисли о сјајној садашњости и далекој прошлости	184
Месечева ноћ у Пефкохорију	186
На броду „Агиос Николаос“. Касно лето на Халкидикију	188
Пристајање код Корњачиног острва. Не љутите Посејдона	191

У мазіари

Ноћ у хиландарском конаку, у Кареји	197
На коју страну?	200
Сан у мазгари	202
Медитација на обали Ситоније	204
Есеј о политици великих сила	205
Есеј о политици великих сила, опет	206
Созерцање о маслинки	208

Грумен ваздуха

Молитва за радост песничког лудила	211
На последње, на путовање. Тамо далеко, изван себе .	213
Молитва за последњи грумен	215
У брачном кревету. Пут под ноге	216
Ко је то у нама?	218
Белешка о аутору	221

Мрва светлосћи

ОД НЕМИЛА ДО НЕДРАГА

Давно то беше, некад.
Бејаш сасвим млад, када по свету лудо сам скитао.
Невероватно све изгледа сад: о смислу света
Горд сам се питао!

Утехе нема,
Стиснуо ме јад, тескоба душе. Ум се тек ритао:
Све стране света блистале ко жад, мирис мошуса,
Јин и јанг, и тао.

А онда блесну, изненада,
Сјај сунчевог лица! Дај нам још времена,
Само нека нам сад не буде крај:

Да успнемо се
До свога темена! О Боже, насушни хлеб данас нам дај,
И воздигни мрве врх светог племена!

СВЕТЛОСТ У ВИШЕГРАДУ

Иви Андрићу, in imo pectore

На ставама Рзава
И Дрине, неког давног лета,
Са жељом да ме жеља мине, кренух
На све четири стране света, а у срцу
Неко тешко, потмуло 'ух' разлеже се,
У тишини, где крв венска и артеријска,
Где црв истока и запада, рије ли,
Рије, на ставама Дрине
И Рзава.

На ставама Рзава
И Дрине, целога људскога века,
Гледам како сунце понекад сине,
А све нешто мислим: за болест нашу
Нема лека, а од глине ћемо правити патуљке
И исполине овога и онога света,
У заносу, док нам нада свукуда сија,
О светлости, на ставама Дрине
И Рзава.

На ставама Рзава
И Дрине, будућега века
Очекивах поруке, однекуд, из божанске
Неке руке, из топлине жбунастого клека,
Од мириснога јоргована до снежнога кукурека,
Од сунца до месеца, свукуд саградићемо мостове,
Свукуд развалићемо плотове, пробудити успавана бића,
О умна светлости, о божанска пића, на ставама Дрине
И Рзава.

ШАРГАНСКЕ ОСМИЦЕ. ТУНЕЛ БР. 49

Тако мало
Потребно је човеку
Да у њему реч Господња проговори!
Господу ни то мало
Није неопходно: Он непрестано збори
У свима нама и у свим приликама
И неприликама.

Пре стотину година
Чудо технике развалило је
Ову планину, отворило крвоток
Којим су људи, у маленим пакетима,
Пролазили од срца до срца,
Од мозга до мозга и од руке
До руке.

То чудо је данас
Достојно презрења: брзи возови
Грохотом се смеју када развију
Десет пута већу јурњаву
Од овог маленог ћире. Какви су
Ово оџаци, какви су лундари, ко још
С парњачом у будућност креће?

Јесмо ли данас
Десет пута срећнији, је ли
Наше срце десет пута веће него пре
Стотину година? За шта то користимо брзине
Којима до већег профита, или до новог, смртоносног
греха,
Или до рака панкреаса, или црне јаме,
Успешно долазимо?

А ја, ево, на врлетима Шаргана
Читам како тунел бр. 49 дуг је 49 метара,
Па сам због тог поклапања и симетрије два света
Једноставно, спокојно срећан. Неки виши ум,
Ипак, није нас сасвим заборавио.
Није заборавио, а ево, и сад се, нечујно,
Оглашава у мени, дубоко негде!

ПЛАЧ ЗА МРТВИМ ПЕСНИЦИМА.
ПРАХ, ПО ЕВРОПСКИМ ШУМАМА
И ГОРАМА

О где сте, добри старци?
Вашу мемљиву браду чувам
У ноздрвама као драгоцен, колоњски добитак
На лутрији! Чувам вас ситним крајичком усана
Којим отвара се тихи смешак и шапућу приче
О томе како се вулканска ерупција
Претворила у плодно брдо
И топло бањско извориште.

Па где сте сад то,
Ви, вечни младићи, који у осмеху
Чувате милионе светлосних трептаја,
А у њима будила се, вековима,
Наша прамајка, ружопрста Зора?
Она нас је учила да се живот
Увек изнова рађа, ако има људи
Да га свом душом желе.

Читао сам, дуго и посвећено,
Књиге цењених глава, књиге где ожаљена је

Ваша смрт и ви сте на вечни испраћени
Починак. А ја, неук, кад год се у Аушвицу
Пробудим, са мирисом дима што развејава
Пепео људских тела, ја ти се, само, у сунчев сјај
Загледам, у њему трептим, о његовој
Вечности сањам!

Незнавен силно бејаш,
Упркос свему што у цењеним књигама
Нађох! А кад, јуче, у Хирошими се пренух,
На згаришту пустом, по којем лешеви,
Зачудо, још дишу и светом ходе,
Ја себе затекох, ситног, у првом цвету
Висибаве и у жубору
Прве пролећне воде.

И знадох да ту сте негде,
У сјају невидљиве светлости,
Која будне нас чува! И да вас удишем,
Свакодневно, као неопипљив прах у којем се
Бол, страх и смрт за преображаје новог живота
Сахрањују! О, где сте, где сте сада
Ви, добри старци, старци
Дечјега лика?

ЈУРОДИВИ ПЕСНИК. НАГРАДА С НЕБЕСА

Гле,
Ови људи појма немају
Шта сам ја то написао! Они
Никад чули за књиге с којима право
Стичем да ступим на чамац,
А чамција већ превешће ме
На оно Острво блажених, где само заслужници
У вечности пландују.

Ту, у љубави Божјој,
Пребивају душе, чисте и светлосне,
А међу њима никакве таме нема
Која огребла би златасту, глатку површ.
Густо је насељен онај свет,
Али све се нежно дотиче са свиме,
А радост свега постојећег
Једино је што осећам.

Ето, то добих
Као награду, то ми је
Колајна на прсима! А њу овде,
На овом свету нико и не види! Као и ја,

Као и ја што не видим лице
С којим пожелех проговорити
Тихо или дубоко
Поћутати.

Зато се почесто
На небесима пренем,
А на пут кренем кад знам
Да жељу ми приступница одозго
Ускратити неће. Почесто ја
Тако, почесто, јер на овом свету
Тешко издржати
Могу.

Мучно је пребивати овде,
Јер анђеле пребијати у нама,
Тишину буком из душе изгонити, то је свет
У којем среће нема, а свеће ништа осветлити не могу.
Ја ту ништа учинио нисам, сем што силне
Исписах књиге у којима душа
Незграпним рукописом
Траг остави нежан.

Гле,
Оче мој,
Руку невидљиву и светлосне
Прсте на теме ми полажеш,
По мени исписујеш стихове
Које заједно, хорски певамо:
Свјат, свјат, свјат,
Ти си свјат!

Весели хибриси

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ЕНТУЗИЈАЗАМ. ФЕЈСБУК ЈЕ МАЈКА ЗНАЊА

Гледао сам
Неке филмове о старим Грцима,
Нешто о њиховој митологији. И видео
Да умели су да приповедају, слатко приповедају,
А на све то још сладе и дослађују. Добар неки народ,
Нема шта, само превише су опседнути
Прошлошћу! То им никако не ваља,
Тако неће далеко догурати!

Можда у тим њиховим митовима
Има нечега, али то им неће повећати
Производњу компјутера, чипова за ресетовање
Сентимената или белог праха за ушмркавање!
Колико видим, они баш супер говоре
Енглески. Неки кажу да су стари Грци
Имали неки свој језик, али ја у тако нешто
Не верујем. Шта ће им њихов језик
Кад имају енглески! А још је и Бред Пит међу њима,
Сав онако весео и раздраган, а онда тужан
И потонуо у нека бела, ледена мора!

Куда иду дивље свиње, питам се,
Па погледам у небо? Куда иду?
По неким шумама, по мочварама,
По утабаним стазицама, тамо негде на месту
На којем се спајају лева и десна вијуга мозга,
Горња и доња осовина земаљске кугле!
Нема ту среће! Зато кажем: нек се врти
Ова прелепа планета, нека буде хиљаду
Цветова у овој башти! И знам: никуд
Ово слатко приповедање неће одвести
Старе Грке, никуд! Једино је
Холивуд озбиљна
Инвестиција!

АПОЛОНОВА ПОБЕДА НАД ПИТОНОМ. ЗЛАТНЕ СТРЕЛЕ, ПРАМЕНОВИ КОСЕ И НЕЖНА ЛИРА

Небо над Грчком, и данас, златним зрацима испира
Нека моћна сила. Можеш је звати Аполон,
Можеш и некако другачије, али плави свод
Вазда је окупан чистом светлошћу:
У ведрину и вечност небо је приведено
Плавом мору, а море претворено у небо.
Кад за душу мало светлости хоћу, тад се,
Ко на какву небеску пијацу, у грчко обиље запутим!

Ето, толико ти могу рећи о ономе
Што не могу знати, о чему душа шапти
Када зора свиће! Причу су много пута
Испричали много бољи зналци и сведоци!
А ја: казаћу ти тек како је светлост
Ушла у таму будућности, па ту таму
Испунила и некако прозирном начинила!
Казаћу, јер после мене не знам има ли сведока!

С рођењем Аполона, ванбрачног Зевсовог сина,
Светлост доби заштитника моћног! А онда,
Он први подвиг начини: уби страшног змаја Питона,

Који је мајку му, сироту, трудну Латону
Целим светом прогањао. Једва је острвце Делос
Некако нашла да се на миру породи, на свет
Донесе сина Светлости! И тако, он је савладао
Таму, а светом сунчана лепота завлада.

Са обиљем мора, река и потока,
Са бујним дрвећем, цвећем, травама,
Свукуд се светлост распростираще. И богови
Слављаху велику победу и младога светлосца!
Златокоси Аполон не хтеде страшнога
Питона вратити у таму из које изиђе!
Не хтеде ни оставити га на сунцу и ваздуху
Да га кљују птице и растржу звери!

Мислио је: од такве хране
И питомо живинче сасвим би подивљало
И крвник постало! Зато лешину у далеке однесе планине,
У Делфе, и ту их, уз победне пеане и трептаје лире,
Покопа. И на том месту, први храм свој
И пророчиште сагради: да људи долазе
У светлост сунца и свога ума,
Да себе сама спознају!

Ето, то је оно што вреди
Знати! Кад по небу, изнад грчког мора,
Препознаш златне неке нити, тад се питај
Да ли то трепере моћне стреле,
Жице на небеској лири или златокоси праменови
Бога светлости? Свет је тако постао светлост!
Ако то знаш, тад се питај: знам ли прошлост,
Видим ли будућност?